

בית דין לנתינת גט 17

גיטין ה: "איתמר בפני כמה" עד "אלא הכא בהא. 1

איתמר: בפני כמה נותנו לה? רבי יוחנן ור' חנינא, חד אמר: בפני שנים, וחד אמר: בפני שלשה. תסתיים, דר' יוחנן הוא דאמר בפני שנים, דרבין בר רב חסדא אייתי גיטא לקמיה דר' יוחנן, ואמר ליה: זיל הב לה באפי תרי ואימא להו בפ"נ ובפני נחתם, תסתיים. לימא בהא קמיפלגי, דמאן דאמר בפני שנים, קסבר: לפי שאין בקיאיין לשמה, ומאן דאמר בפני שלשה, קסבר: לפי שאין עדים מצויין לקיימו! ותסברא? הא מדר' יהושע בן לוי אמר לפי שאין בקיאיין לשמה, רבי יוחנן אמר לפי שאין עדים מצויין לקיימו; והכא היכי קאמר ר' יוחנן בפני שנים! ועוד, הא רבה אית ליה דרבא! אלא, דכ"ע - בעינן עדים מצויין לקיימו, והכא בשליח נעשה עד ועד נעשה דין קמיפלגי, מ"ד בפני שנים, קסבר: שליח נעשה עד ועד נעשה דין, ומאן דאמר בפני ג', קסבר: שליח נעשה עד ואין עד נעשה דין. והא קיימא לן בדרבנן דעד נעשה דין

גיטין פח: "אביי אשכחיה לרב יוסף" עד המשנה. 2

אביי אשכחיה לרב יוסף דיתיב וקא מעשה אגיטי, א"ל: והא אנן הדיוטות אנן, ותניא, היה ר"ט אומר: כל מקום שאתה מוצא אגוראות של עובדי כוכבים, אע"פ שדיניהם כדיני ישראל, אי אתה רשאי להיזקק להם, שנאמר: אואלה המשפטים אשר תשים לפניהם, לפניהם ולא לפני עובדי כוכבים, דבר אחר: לפניהם - ולא לפני הדיוטות! א"ל: אנן שליחותיהו קא עבדינן, מידי דהוה אהודאות והלואות. אי הכי, גזילות וחבלות נמי! כי עבדינן שליחותיהו - במילתא דשכיחא, במילתא דלא שכיחא - לא עבדינן שליחותיהו

תוספות סנהדרין ב: ד"ה ליבעי מתחילת דבריהם עד "וי"ל דהתם" ונראה לפרש" עד סוף דבריהם. 3

ליבעי נמי מומחין - תימה דמשמע הכא דממעטינן הדיוטות מדכתיב אלהים ובפרק המגרש) גיטין דף פח: ממעט להו מדכתיב לפניהם ולא לפני עכו"ם ולא לפני הדיוטות וי"ל דהתם ממעטינן מלפניהם משום דלפניהם קאי אלהים דהכא כלומר לפני הדיינין המפורשין במקום אחר ומיהו בגיטין (שם) פירש בקונטרס משום דקאי אשבעים זקנים הכתובים בסוף פרשת משפטים שעלו עמו להר כו' שהן סנהדרין ונראה לפרש דבגיטין לענין מילי דכפייה איירי דאהכי מייתי לה דאביי אשכח לרב יוסף דהוה יתיב וקא מעשה אגיטין אמר ליה והאנן הדיוטות אנן אבל אלהים לאו אמילי דעשו מירי אלא בדין בעלמא והא דמשמע ליה מילי דעשו מלפניהם משום דדרשינן לקמן) דף ז. מאשר תשים אלו כלי הדיינין דשייך בהן שימה

חידושי הר"ן סנהדרין ב: ד"ה ובדין הוא "והתרוץ הנכון לכל זה" עד "ובשליחותיהן עושין. 4

מה
"שעושין"

ובדין הוא דליבעי מומחין משום דר' חנינא וכו'. אין ספק דר"ח סבירא ליה עירוב פרשיות ומדאורייתא בעינן בהודאות והלואות מומחין ושלשה אלא משום תקנת לוויין התירו חכמים לדון שלא במומחין דאי לא סבירא ליה עירוב פרשיות לא היינו צריכין להודאות ולהלואות תקנה להתיר הדיוטות וכן נמי כי אמר ר' חנינא דבר תורה אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות בדרישה וחקירה האי דיני ממונות דקאמר רצה לומר כל דיני ממונות הן הודאות והלואות הן גזילות וחבלות דאע"ג דהאי קרא דמשפט אחד יהיה לכם בחבלות ממון כתיב דכתיב לעיל מיני' (ויקרא כד) מכה בהמה ישלמנה ומכה אדם יומת ואפ"ה מייתינן מיניה ראייה לפי שכל דיני ממונות אחד הם לענין זה דהא תלמוד משפט אחד קאמר ואם עיקר דבריו שלא נחלוק בין דיני נפשות לדיני ממונות משום משפט אחד כ"ש שלא נחלוק בין דיני ממונות עצמן דהיינו בין גזלות וחבלות להודאות והלואות דלא הוו משפט אחד וכי תימא א"כ אפילו למאן דלית ליה עירוב פרשיות ניבעי מדאורייתא בהודאות והלואות שלשה ומומחין דילפינן להו מגזלות וחבלות מקרא דמשפט אחד יהיה לכם. ליתא דהתם טעמא אחרינא הוא שענין המחאות הדיינין אינן שוה בכל הדיינין אלא

כפי חומר הדין היא המחאות הדייני' כמו שאתה רואה דיינין של ע"א ושל כ"ג ושל ה' ושל ג' הלכך אע"ג דגזילות וחבלות בעו מומחין

2

היינו מחמת חומר הדין אבל הודאות והלואות דקילי לא הוי בעינן מומחין אי לאו משום עירוב פרשיות. ומעתה ר' חנינא הכי קאמר כל דיני ממונות בין גזילות וחבלות בין הודאות והלואות צריכין דרישה וחקירה דבר תורה ומומחין אלא שחכמים תקנו ותקנתם תקנה דהפקר בית דין הפקר שלא יהיו צריכין דרישה וחקירה כדי שלא תנעול דלת בפני לווין דאם היו צריכין דרישה וחקירה העדים לא יכונו עדותם בבדיקה וחקירה ויפסיד המלוה ולא ירצה להלות ללווין. וכן נמי אם אתה מצריך דרישה וחקירה בגזלות וחבלות אתה פותח דלת בפני הגוזלין והחומסין שיגזלו ויחמסו ולא ימצאו עדות העדים מכוונת פעם אחת לעי' שנה ויתבטלו כל דיני גזלות וחבלות ולפיכך תקנו שלא יהיו צריכין דרישה וחקירה ומיהו מומחין בעינן בכלהו זהו עיקר המימרא של ר' חנינא וקאמר תלמודא משום דר' חנינא כלומר כמו שתקנו חכמים בכל דיני ממונות שלא יהיו צריכין דרישה וחקירה כמו כן עשו תקנה אחרת בהודאות והלואות שלא יהיו צריכין מומחין לא בא"י ולא בחוצה לארץ כדי שלא תנעול דלת בפני לווין שאם המלוה לא יוכל לגבות חובו אלא ע"י מומחין ימנע מלהלות כדי שלא יצטרך לטרוח אחריהם. אבל בגזילות וחבלות לא עשו תקנה כלל בא"י לפי שהגזל או הנחבל ילך אצל מומחין שהם מצוין שם ומשנתנו שניה בא"י ומש"ה אמר רבא דתרתיה קתני דיני ממונות דהיינו הודאות והלואות בשלשה הדיוטות מן התקנה האחרונה כדי שלא תנעול דלת בפני לווין אבל גזלות וחבלות צריכין שלשה מומחין לפי שהמומחין מצוין שם ולא הוצרכו לעשות תקנה להיתר הדיוטות. אבל בבבל שאין שם מומחין אם לא נתיר הדיוטות אף בגזילות וחבלות נפתח דלת בפני הגוזלים והחומסים. ומן הטעם שהתירו כל דיני ממונות שלא יצטרכו דרישה וחקירה מן הטעם ההוא בעצמו התירו גזילות שתהיינה נגבות בבבל אף ע"י הדיוטות במידי דשכיח ואית ביה חסרון כיס בנזקי שור בשור ואדם בשור ולכל דיני הפקדון והשומרין כדאיתא בפרק החובל (דף פ"ד ע"א) ואיכא למידק טובא מדאמרין בפרק המגרש (דף פ"ח ע"ב) אביי אשכחיה לרב יוסף דהוה מעשה אגיטא אמר ליה והא אגן הדיוטות אגן ותניא לפנייהם ולא לפני כותים לפנייהם ולא לפני הדיוטות אמר ליה שליחותיהו קא עבדינן מידי דהוה אהודאות והלואות אי הכי גזלות וחבלות נמי כי עבדינן שליחותיהו במלתא דשכיחא במלתא דלא שכיחא לא עבדינן שליחותיהו והכא איכא תמהי טובא חדא דמשמע לכאורה דגזלות לא מיגבו בבבל כלל משום דהוה מלתא דלא שכיח. ועוד דהתם משמע דטעמי דהודאות והלואות משום דשליחותיהו קא עבדינן והכא אמרינן טעמא כדי שלא תנעול דלת בפני לווין וליכא למימר דתרווייהו צריכא דמשום דלא תנעול דלת עבדינן שליחותיהו. דודאי כי היכא דבדרישה וחקירה לא צריכין לטעמא דעבדינן שליחותיהו אע"פ שעושיין שלא כדון תורה לגמרי אף כאן אע"פ שהדין הוא במומחין מן התורה נתנו אותו חכמים להדיוטות בשביל התקנה ואין צריך לטעם שליחותיהו. ועוד קשה דהתם משמע דמדרשה דלפניהם ולא לפני הדיוטות בעינן מומחין וא"כ אפילו למאן דלית ליה עירוב פרשיות נבעי מומחין מלפניהם ואגן אמרינן דמאן דלית ליה עירוב פרשיות לא בעינן מומחין. ועוד קשה דרב אחא בריה דרב איקא דאמר דמדאורייתא חד כשר משמע אפילו הדיוט ומדרשה דלפניהם ולא לפני הדיוטות איפסילו להו. והתירוץ הנכון לכל זה דהך סוגיא דהכא היא לענין הדין עצמו אם הוא כשר בהדיוטות אם לא והא נפקא מעירוב פרשיות שהוא בעיקר הדין שאמרה תורה עד האלהים יבא דבר שניהם שהם מומחין ואם אינן מומחין הדין פסול מדאורייתא ומשום נעילת התירו חכמי' הדין אפילו בהדיוטות דהפקר בית דין הפקר. ואותה סוגיא שבפרק המגרש הוא ענין מצוה אחרת שאמרה תורה שאסור לבא לפני הדיוטות ואע"פ שקבלו עליהם בעלי הדין את דינם כדרך שאסור לבא לפני הכותים אף ע"פ שקבלו עליהם בעלי הדינין את דינם ואף עפ"י שבשניהם הדין אינו כלום מן התורה אפילו הכי כדי שלא יבואו בערכאותיהם שהוא עילוי יראתם או כדי שלא ישתמשו ההדיוטות בכתר המומחין אסרה תורה שלא לבא לפני ההדיוטות וזהו שאלתו של אביי לרב יוסף כלומר שאע"פ שתקנו חכמים שיהיה הדין כשר בהדיוטות עדיין איסור זה במקומו עומד ואין כח בחכמים לבטל זה הענין והוא ליטול כתרן של מומחין וכן אע"פ שהיה יודע שעשוי הגט מועיל מתקנת חכמים מכ"מ למה לא חששו על איסור לפנייהם ולא לפני הדיוטות ותירץ לו דשליחותיהו קא עבדינן והם שנתנו כח לדון בהדיוטות הם עצמן מוחלו כבודן על זה. ובשליחותן עושין מה שעושיין ההדיוטות בבבל וזהו שאמרו מידי דהוה אהודאות והלואות שהדין דין ולענין האיסור סומכין על שליחותן עשוי הגט נמי דכותיהו. וחזר והקשה לו אי הכי גזילות וחבלות נמי כלומר אחר שאמרת דשליחותיהו קא עבדינן והכח ביד החכמים להכתיר את ההדיוטות בכתרן של מומחין א"כ כשתיקנו שיהי' ההדיוטות כשרים לדיני ממונות למה הפרישו גזלות וחבלות מהודאות והלואות כמ"ש בהל' זו דגזלות וחבלות צריכין מומחין בא"י והודאות והלואות לא. והשיב שלא רצו חכמים לתת רשות אלא במה שיש בו צורך בדבר ופירש לו דין בבל שהיו שם ופירש לו שהרשות נתונה בכל מלתא דשכיחא והרי גזלות בכלל ומקצת החבלות כמו שהתבאר בפרק החובל ולא פירש לו דין א"י לפי שבא"י לא נתנו רשות בכל מלתא דשכיחא אלא במה שיש בו משום נעילת דלת בלבד בהודאות והלואות וכמו שכתבנו למעלה. ולדברי רב אחא בריה דר"א דסבירא ליה דמדאורייתא חד כשר ואפילו הדיוט לפי שיטת' זו אין אנו צריכין לשליחותיהו קא עבדינן אלא במידי דמדאורייתא בעינן מומחין. ובהנהו אמרינן לפנייהם ולא לפני הדיוטות. זו היא השטה הנכונה מהרמב"ן ז"ל שכתבו תלמידיו משמו

3

"סנהדרין לד: "דרבא רמי כתיב ושפטו" עד "מתניתין דלא. 5

דרבא רמי: כתיב ושפטו את העם בכל עת וכתיב חוהיה ביום הנחילו את בניו, הא כיצד? יום - לתחלת דין, לילה - לגמר דין

3

"יבמות קד. משנה חלצה בלילה וגמרא עד "רבה בר חייא. 6

מתני'. חלצה בלילה - חליצתה כשרה, ורבי אלעזר פוסל. בשמאל - חליצתה פסולה, ור' אלעזר מכשיר. גמ'. לימא בהא קמיפלגי, דמר סבר: מקשינן ריבים לנגעים, ומר סבר: לא מקשינן ריבים לנגעים! לא, דכ"ע לא מקשינן ריבים לנגעים, דאי מקשינן, אפילו גמר דין בלילה נמי לא, והכא בהא קמיפלגי, מר סבר: חליצה כתחלת דין דמיא, ומר סבר: חליצה כגמר דין דמיא

אור זרוע סימן תשמ"ה "ונראה בעיני באשה שקבלה גיטה בלילה" עד "מדאמר ר' אבא בר. 7 חייא" "ותו נראה בעיני דאפילו" עד "ולא מיגרשא אפילו נתן"

ונראה בעיני דאשה שקבלה גיטה בלילה שאינה מגורשת דתחילת דין שפטינן ביום ולא בלילה כדתנן פ' אחד דיני ממונות דיני ממונות דנין ביום וגומרין בלילה ואמרי' בגמרא מנא הני מילי א"ר אחא בר פפא דאמר קרא ושפטו את העם בכל עת וכתיב והיה ביום הנחילו את בניו הא כיצד יום לתחילת דין ולילה לגמר דין. ואין לומר דמצוה בעלמא קתני מיהו אם התחיל בדינו בלילה בדיעבד כשר דינו. דהא ר"א מפסיל חליצה בדיעבד משום דסבר חליצה כתחילת דין דמיא. הא למדת דאם התחיל בדינו בלילה דאפי' בדיעבד דיניה לאו דינא הלכך נתינת הגט בלילה לא הויה נתינה ואינה מגורש' דמשפט כתיב ביה כההיא דפ' המגרש דאביי אשכחיה לרב יוסף דהוה קא מעש' אגיטא א"ל הא אן הדיוטו' (תנן) [אנן] ותני' אר"ט כ"מ שאתה מוצא אגוריות של עכו"ם אע"פ שדיניהם דין אי אתה רשאי להזדקק לפניהם שנאמר ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם ולא לפני עכו"ם לפניהם ולא לפני הדיוטות (אלא) [אלמא] דהאי קרא דאלה המשפטים מיירי נמי בגיטין ומשפט פסול בלילה (אבל) [אפי' בדיעבד כדפרי' וא"ת האי קרא דושפטו את העם מוקמי' לה בלילה הלכך נתינת הגט בלילה שהוא תחילת הדין פסול אפי' בדיעבד מידי דהוה אחליצה דקיי"ל שהיא תחילת הדין דתנן בפ' מצות חליצה חלצה בלילה חליצתה כשירה ר' אליעזר פוסל ואוקמינן דבהא פליגי דר"א [וסבר] חליצה כתחילת דין דמיא ות"ק סבר חליצה כגמר דין דמיא ופי' ר' יהודה בר נתן זצ"ל כתחילת דין דמיא דע"י חליצה קא מתחלא למתבע כתובתה ולמ"ד כגמר דין דמיא ע"י חליצה דכגמר דין כתובתה כגבויה דמיא וה"נ יש לי לומר דפליגי בנתינת הגט דעל ידו גובה כתובתה כדתנן הוציאה גט ואין עמו כתובה גובה כתובתה לר' אליעזר על ידו קא מתחלא למיתבע כתובתה ולרבנן ע"י גט כתובתה כגבויה דמיא וקיי"ל כר"א דחליצה כתחילת דין מדאמר ר' אבא בר חייא קטוספאה עבד עובדא במוק ביחידי בלילה ואמר שמואל כמה רב גובריה דעבד כיחידא פירש"י וכן ריב"ן (דלגבותא) [דלגנותיה] קאמר שמואל כלומר שחולק על רבי אבא בר חייא דמכשיר בלילה וסובר דחליץ בליליא חליצתה פסולה ואסיקנא אב"א כולה נמי יחידא' קתני לה דתניא אר"י בר יוסי אני ראיתי את ר' ישמעאל בן אלישע שחלץ במוק ביחידי בלילה והכי קיי"ל וכ"מ באלפס וז"ל אמר שמואל כמה רב גובריה דעביד כיחידא דתניא א"ר ישמעאל בר יוסי אני ראיתי את ר' ישמעאל בן אלישע שחלץ במוק וביחידי בלילה למימרא דלית הלכתא כותיה עכ"ל אבל לישנא קמא לא הזכיר ש"מ דכי האי לישנא ס"ל ותו דכתב בפירוש למימרא דלית הלכתא כותיה ואמרי' נמי ר"פ כל הגט במערבא אמרי משמיה דר"א שמאל ולילה פסולין ופוסלין ובתשובות הגאונים שבספר המקצועות כתב וצריכין ב"ד למקבע דוכתא ביממא דלית הלכתא כי האי מתני' דקתני חלצה [בלילה] חליצתה כשירה אלא כר"א דפסיל עכ"ל ובפר"ח כתב אי בעית אימא הני כולהו מכשר בכולהו לכתחילה דתניא א"ר ישמעאל בר' יוסי כו' משמע דלא פליג שמואל אלא לכתחילה וע"ז הקפיד על (רב) [ר' אבא] בר חייא קטוספאה שעשה לכתחילה אבל בדיעבד משמע מלשונו דמכשיר שמואל. מיהו לא מסתבר לי אלא כדברי (דאתי') [רבתי'] דפסלי אפי' בדיעבד וכן פסק ה"ר משה בר מיימן דחליצה בלילה פסולה. וכ"כ רבי' אלפס בסידור חליצה שלו ברישא צריכין בי דינא

4

למיקבע דוכתא ביממא הלכך אתבריר לן דחליצה בלילה פסולה הלכך נתינת הגט בלילה [נמי פסול] דחד טעמא היא כדפרישית. ותו נראה בעיני דאפי' למ"ד חליצה כגמר הדין מודה בנתינת [הגט] דהוא תחילת דין. שאני אומר דהא דפליגי לענין חליצה לאו מטעם כתובה אלא ר"א דסבר שהוא תחילת דין מפני שיבמה לשוק בלאו והשתא הוא דמתחיל להתירה ולת"ק דאמר שהיא כגמר הדין מפני שבחיי בעלה היתה באיסור מיתה לשוק מת בעלה פקעה מיתה ועדיין איסור לאו מורכב עליה חלץ לה פקע לה איסור לאו הלכך דמי לגמר דין אבל נתינת [גט] מכי יהיב לה גיטא פקעה לה כל האיסור ואין שייך בהו תחילה וסוף ולד"ה כתחילת הדין. הלכך נתן לה גיטא בלילה לאו כלום הוא ולא מיגרשא אפי' נתן לה מידו לידה וכ"ש שלוחו שצריך קיום שאם נתן לה בלילה לאו כלום הוא. הלכך נראה בעיני אשה שקבלה גיטא בליליא ל"ש מידו לידה ל"ש מיד שלוחו ל"ש באותה מדינה ל"ש בבא ממדינת הים אחרת לאו כלום הוא ואינה מגורשת כלל. והא דתנן בהקורא למפרע כל היום כשר לקרות את המגילה וכו' ולא קתני ולנתינת הגט הא לא קשיא דה"נ לא

4

תני חליצה ודינין דלא קתני אלא מצות עשה דחובה וזמן קבוע. ודבר זה לא כתבתי לסמוך עלי בשעת מעשה עד שאשמע דעת רבותי מה יאמרו וע"פ שנראה בעיני כמו שהוכחתי מחליצה מדכתיב ביה משפט. ואע"ג דמייתי לה אעישוי גט ולא אשכחן דמייתי ליה אנתינת גט אפי' ה ליכא למימר דדוקא אעישוי כתיב ואלה המשפטים ולא אנתינה. וראיה לדבר בהחולץ דא"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן גר צריך שלשה מ"ט משפט כתיב ביה ופירש"י וכן רבינו יהודה בר נתן זצ"ל דה"ט דאין מטבילין גר בלילה ואע"ג דלא אשכחן דכתיב משפט אטבילת גר אלא באמור [אל] הכהנים כתיב גבי מברך את השם וגבי מכה נפש אדם ונפש בהמה משפט אחד יהיה כגר כאזרח יהיה ובשלח לך אנשים גבי קרבנות תורה אחת ומשפט אחד יהיה לכם ולגר הגר אתכם ובכי תצא כתיב לא תטה משפט גר דהיינו שהוא תובע אחרים ממון או אחרים תובעין אותו) אלא [אבל] בטבילת גר לא אשכחן דכתיב משפט דלא כתיב טבילת גר בתורה אלא דילפינן לה מאבות דהא כתיב ושפטתם צדק בין איש ובין אחיו ובין גרו. אפי' לא אמרינן דמשפט דכתיב בגר היינו דוקא לענין מברך ומכה וקרבנות ודיני ממונות ולא לענין טבילה דלא כתיבא באורייתא אלא מוקמינן ליה אכל עניני גר ואפי' אטבילת גר אע"ג דלא שייך בטבילתו שום דיני ממונות שאינו גובה שום ממון ע"י טבילתו ופסקינן הלכתא דאין מטבילים גר בלילה. מעתה יש לי ללמוד מיכן אפי' אי הוה כתב ואלה המשפטים בפירוש (אבל) אעשויו אין לומר דדוקא אעישוי קאי ולא אנתינת גט בק"ו מטבילה שאינה גובה ממון ק"ו נתינת גט שהיא [גובה] כתובתה ובלאותיה ואין הבעל יורשה ואינו אוכל פירות בנכסי מלוג ופטור מקבורתה ומפרקונה ושייך ביה דינא טובא כ"ש דמוקמינן ביה המשפטים. ושפיר ילפינן מינה דאין נותנין גט בלילה דמשפט כתיב ביה אלא ביום דווקא. וכי תימא לבעי נתינת גט תלתא ולא אשכחן דהוזכרו תלתא אלא במביא גט ממדינת הים משום דקיום שטרות בשלשה וגבי ביטול גט בהשולח ואמאי הואיל ונתינת גט משפט כתיב ביה לבעי תלתא כדא"ר יוחנן גר צריך שלשה משום דכתיב ביה משפט. לא היא דע"כ תלתא דקאמר ר"י היינו מדרבנן ואפי' בדיני ממונות גופייהו

יבמות מו: "אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן גר צריך ג" עד "ת"ר מי שבא". 8

אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: גר צריך ג', משפט כתיב ביה

"תוספות קידושין סב: ד"ה גר "וא"ת משום קבלת מצות" עד "וא"ת א"כ ליבעי. 9

גר צריך שלשה משפט כתיב ביה כדין - נראה דוקא בקבלת מצות הוא דבעינן ג' אבל בטבילה בחד סגיא אם כבר קיבל עליו המצות וראיה מההיא דיבמות (דף מה: דקאמר התם ההוא דהוון קרי ליה בר ארמאי פירוש משום דמל ולא טבל אמר ריב"ל מי לא טבל לקריו כלומר וכי לא ראה קרי מימיו דצריך לטבול א"כ משמע מדנפיק בטבילת קריו משמע דלא בעינן שלשה ומיהו קשה מהא דאמר (שם דף מז: דמושיבין אותה במים עד צוארה ושני תלמידי חכמים יושבים מבחוץ ומודיעין לה מקצת מצות קלות ומקצת חמורות ופריך והא בעינן שלשה ומשני תני שלשה אלמא משמע דלטבילה נמי בעינן שלשה ויש לומר דודאי למצוה בעינן שלשה אבל לא לעכב אי נמי י"ל דהא דבעי שלשה היינו טעמא משום קבלת מצות וא"ת משום קבלת מצות נמי אמאי בעינן שלשה והרי הודאות והלואות דכתיב בהן משפט ואפי' ה

5

אמרינן בסנהדרין (דף ג.) דדן אפילו יחידי ויש לומר דיש לנו להשוותן לגזילות וחבלות דלעולם בעי שלשה דכל היכא דאיכא לאקושי לקולא ולחומרא לחומרא מקשינן וא"ת א"כ ליבעי מומחין כמו גזילות וחבלות ויש לומר דשליחותיהו עבדינן כדאמרינן בגיטין (דף פח:) עוד אמר הר"ר נתנאל דבגר כתיב לדורותיכם דמשמע בכל ענין אע"ג שאינן מומחין דעל כרחך השתא ליכא מומחין שהרי אין סמוכין ולדורותיכם משמע לדורות עולם.

"אור זרוע סימן תשמ"ה" וכי תימא לבעי נתינת גט" עד "דא"ר חייא בר אבא א"ר לית ליה. 10

וכי תימא לבעי נתינת גט תלתא ולא אשכחן דהוזכרו תלתא אלא במביא גט ממדינת הים משום דקיום שטרות בשלשה וגבי ביטול גט בהשולח ואמאי הואיל ונתינת גט משפט כתיב ביה לבעי תלתא כדא"ר יוחנן גר צריך שלשה משום דכתיב ביה משפט. לא היא דע"כ תלתא דקאמר ר"י היינו מדרבנן ואפי' בדיני ממונות גופייהו

5

רש"י סנהדרין ב. ד"ה מיאונין. 11

מיאונין - יתומה קטנה שהשיאוה אמה ואחיה לדעתה, יוצאה בלא גט במיאון, כל זמן שלא גדלה תחתיו, ובשלשה בעינן, דכל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון, ומיאונין דרבנן, דמדאורייתא אפילו מיאון לא בעיא, דאין קדושי קטנה כלום אלא אם כן קדשה אביה, דכתיב (דברים כב) את בתי נתתי לאיש הזה.

"רמב"ן בבא בתרא קיג: ד"ה רצו"ומיהו אף בדין גמור" עד "הלכך זהו עיקר הטעם. 12

רצו עושין דין. פירש הר"ר שמואל ז"ל דאע"ג דאין אדם מעיד בפניהם הא פרכינן בראש השנה (כ"ה ב') לא תהא שמיעה גדולה מראיה, ואינו מחוור לי שלא אמרו שם כן אלא לעדות החדש דלא כתיבא ביה הגדה אלא כזה ראה וקדש, וכך פי' שם רש"י ז"ל זקנו, אבל בדיני ממונות ספיקא דגמרא היא דבפרק האשה שנתאלמנה (כ"א ב') שקיל וטרי בה בדינין המכירין חתימת ידי עדים אם צריכין להעיד בפניהם, ובפרק החובל (צ' ב') נמי איכא תרי לישני, אלא הכא הגדת בעל דין איכא והרי היא כמאה עדים, שאין ספק שהודאה בבית דין נמי הודאה היא ועושין בה דין, וקנין בבית דין נמי קנין הוא דכיון שמוסר דבריו לבית דין ועושה מעשה בפניהם למסור להם דינו ודאי דנין בהם על פי עצמן, דהגדת בעל דין מיקריא, ולא חשו בדבר אלא כשראו מעצמן או שמכירין עוד כתב הרב ז"ל דאע"ג דבלילה הוו להו עדים ואין נעשין דיינין למחר, לאו למימרא שאם העידו שנים בפני בית דין בלילה אין עדותן עדות, אלא שאני הכא משום דחשבינן להו כעדים, אבל קבלת עדות בלילה כשרה ודנין עליה ביום, ולא מסתבר דאמרינן במסכת ראש השנה (כ"ה ב') למה לי למיתנא נחקרו העדים וכו' ס"ד תיהו חקירת עדים כתחלת דין ומקודש מקודש כגמר דין וליקדשה בלילה מידי דהוה אדיני ממונות דדנין ביום וגומרינן בלילה קמ"ל ואימא הכי נמי וכו', משמע מיהא דקבלת עדות כתחלת דין הוא, והיכא דקבלוה ביום גומרים בלילה, אלא גבי עדות החדש דשויא קרא כדיני נפשות אפילו לגמר דין, הילכך קבולי בלילה נמי אין מקבלין דתחלת דין הוא, וכך מצאתי לרב ר' משה הספרדי ז"ל שאין מקבלין עדות בלילה ואין מקיימין שטרות בלילה, ומיהו אף בדין גמור אמרו בירושלמי (סנהדרין פ"ד ה"ה) שאם טעו ודנו בלילה דיניהם דין, וכן כתבו מקצת מחבריהם, ולדבריהם גבי עדות נמי עדותן עדות, ודברי הר"ר שמואל ז"ל אין מראין כן אלא בעדות עדותן כשרה לדעתו, מה שאין כן בשאר דיני ממונות, וגמרא דילן מוכח לי שאף בדיעבד נמי אין דינם דין דאמרינן בפ"ק דסנהדרין (י"א ב') אין מקדשין את החדש אלא ביום ואם קדשו בלילה אינו מקודש וגמר לה מהא מה משפט ביום אף קדוש החדש ביום, ומינה [ל]דנו בלילה וכן קבלו עדות בלילה לא עשו ולא כלום, ופשוט הוא. עוד יש לי ראייה ממה ששינו (יבמות ק"ד א') חלצה בלילה חליצתה כשרה ור' אליעזר פוסל ומפרש עלה

6